-*Φεύγουσα Κόρη* στο Θέατρο του Νέου Κόσμου-

Γόνιμο παρελθόν, εύφορο μέλλον...

της Ειρήνης Μ. Μουντράκη

Ο καλλιτέχνης καθώς διαμορφώνεται και εξελίσσεται, προκειμένου να προχωρήσει μπροστά οφείλει πρώτα να κοιτάξει προς τα πίσω. Να προσδιορίσει την ύπαρξη του μέσα στον χώρο και τον χρόνο. Να συνδεθεί με την παράδοση, να βρει τους ενωτικούς δεσμούς και να ανασυνθέσει την πορεία της οποίας αποτελεί μέρος και συνέχεια. Στην αναζήτηση αυτή ανατρέχει και καταφεύγει όχι μόνο σε θεατρικούς συγγραφείς αλλά και σε συγγραφείς όπως ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο Εμμανουήλ Ροΐδης, ο Δημήτριος Βικέλας ή ο Μιχαήλ Μητσάκης που αποτελούν σημαντικότατο κεφάλαιο της παράδοσης μας. Μελετά το έργο τους, εμπνέεται από αυτό και από την γοητεία της γλώσσας τους και αντλώντας υλικό το εντάσσει δημιουργικά στις αναζητήσεις του. Η Άννα Κοκκίνου έδωσε το έναυσμα με τον Βιζυηνό και ο Σωτήρης Χατζάκης, δραματοποιώντας τη «Φόνισσα» (που ερμήνευσε μοναδικά η Λυδία Κονιόρδου) του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, είναι από τους πρώτους σκηνοθέτες που εννόησε, αποδέχθηκε και ανέδειξε την σχέση με την παράδοση, τους συγγραφείς και τη γλώσσα γραφής τους εντάσσοντας στην παράσταση στοιχεία από τη λαϊκή παράδοση, όπως τραγούδια και ξόρκια. Αργότερα ο Στάθης Λιβαθινός δραματοποίησε με μαθητές του μια σειρά διηγημάτων του Παπαδιαμάντη («Το μοιρολόγι της φώκιας», «Έρως-Θέρος», «Η Νοσταλγός», «Άγια και Πεθαμένα», «Έρωτας στα χιόνια», «Όνειρο στο Κύμα», «Το καμίνι») με τον γενικό τίτλο *Νοσταλγός*, ενώ το περασμένο καλοκαίρι ο Τάκης Χρυσικάκος δραματοποίησε τα «Μοιρολόγι Φώκιας», «Έρως ήρως» και «Άνθος του γιαλού».

Πριν από τέσσερα χρόνια μια ομάδα νεαρών ηθοποιών, η συριανής προελεύσεως «Πόλις» παρουσίασε στον Κάτω Χώρο του Θεάτρου του Νέου Κόσμου την παράσταση *Ούτος εστίν ο αστήρ μου*, μια δραματουργική σύνθεση κειμένων του Ροΐδη και του Βικέλα. Ανάμεσα τους και η Ρηνιώ Κυριαζή, απόφοιτος της Δραματικής Σχολής του Εθνικού Θεάτρου. Φέτος η Κυριαζή με την θεατρική ομάδα Βιομηχανική και την *Φεύγουσα Κόρη* έκανε ένα βήμα παραπάνω. Η παράσταση ξεκίνησε από την Πάτρα και το «Λιθογραφείον», συνέχισε στο θέατρο Φούρνος για έναν περιορισμένο αριθμό παραστάσεων και η θερμή ανταπόκριση του κοινού την οδήγησε σε γνωστά μέρη, στον Κάτω Χώρου του Θεάτρου του Νέου Κόσμου, όπου θα παίζεται μέχρι το τέλος του Μαΐου.

Το διήγημα του Παπαδιαμάντη «Μια ψυχή», μοιρολόγια, μοιρολόγια του γάμου, νανουρίσματα και δύο παραμύθια από τα Ζαγοροχώρια της Ηπείρου, τα «Τον Φερουντή τον τρώει η λάμια» και «Η Λιοτήρω» (από το αρχείο του Κώστα Λαζαρίδη) πλέκονται με έναν τρυφερό, αιθέριο, σχεδόν άυλο τρόπο. Η παράσταση πήρε το όνομά της από την «Φεύγουσα κόρη», ένα γλυπτό των αρχών του 5ου αιώνα από την Ελευσίνα, που πιθανότατα απεικονίζει την Περσεφόνη που προσπαθεί να ξεφύγει από τον Άδη και μάλλον προέρχεται από την αρχιτεκτονική διακόσμηση της Ιεράς Οικίας. Ο θάνατος είναι το απόλυτο κακό στην ελληνική παράδοση, μια παράδοση που ανάγεται στην ομηρική ποίηση. Ο πόνος της φυγής των αγαπημένων προσώπων, η θλίψη του αποχωρισμού, η άρνηση αποδοχής της πραγματικότητας, η ανώφελη προσπάθεια για επικοινωνία, παραμένει αναλλοίωτη και ισχυρή σε όλες τις εποχές και σε όλες τις συνθήκες και τις κοινωνικές τάξεις. Τα μοιρολόγια, η δραματοποίηση του θανάτου, γίνονται η μετουσίωση του πόνου σε ποίηση. Σε τραγούδι που αποχαιρετά το αγαπημένο πρόσωπο και που ταυτόχρονα καταπραΰνει και μαλακώνει την απουσία του. Τέχνη πηγαία, αυθεντική, λαϊκή, ζωντανή μέσα στους αιώνες και με ιδιαίτερη παράδοση στην Ήπειρο, ένα μέρος που χαρακτηρίζεται από πολύμορφη,

πλούσια και ζωντανή παράδοση στο τραγούδι, τον χορό, τη μουσική και που διαθέτει σημαντικούς λαϊκούς καλλιτέχνες και ερασιτέχνες στον τομέα της μουσικής έκφρασης. Η Ήπειρος είναι και ο τόπος καταγωγής της Κυριαζή και εκεί στράφηκε προκειμένου να συλλέξει το υλικό της και να διδαχθεί από τις ντόπιες μοιρολογίστρες την τέχνη τους, την αρχέγονη παράδοση του μοιρολογιού. Μια σπουδή που μετουσίωσε δημιουργικά χωρίς να καταφύγει στην ευκολία της μίμησης και της στεγνής αντιγραφής των μοιρολογίστρων.
Ο λόγος του Παπαδιαμάντη και η διάλεκτος των παραμυθιών, με τη μουσικότητά και την ποιητικότητά τους, το μοιρολόι και τα νανουρίσματα, επέβαλαν στην ηθοποιό τη ρυθμικότητα της αφήγησης. Αφήγησης κοντινής σε εκείνες των γιαγιάδων και των παππούδων, γεμάτης με λάμιες και ρούσες, με μαγικά και ξόρκια, με έρωτες και προδοσίες, με υποσχέσεις και με πόνο. Αφήγηση που σε ταξιδεύει στους κόσμους της ελληνικής παράδοσης που κινδυνεύει, της οποίας ο Παπαδιαμάντης στέκει φύλακας και υπερασπιστής.
Στην αφήγηση αυτή η ηθοποιός μετατρέπει το σώμα της σε ένα τεράστιο στόμα που αρθρώνει τον λόγο με κάθε της κύτταρο, με κάθε της μέλος, ενεργοποιώντας τη σωματική μνήμη της. Με την πολύτιμη διδασκαλία της Μίρκας Γεμεντζάκη καταφεύγει στις πιο απλές μα και πιο σύνθετες πτυχώσεις της φωνής του ανθρώπου, με αναστεναγμούς, με κραυγές, με επιφωνήματα χαράς, πόνου, απορίας, ολολυγμούς. Με ήχους που παρασέρνουν το σώμα σε μία ταλάντευση ζωής ή θανάτου, ευτυχίας ή δυστυχίας. Που αναδεικνύουν τη σχέση της παράδοσης και του ρυθμού, των λαϊκών παραμυθιών και της γλώσσας του Παπαδιαμάντη. Που προκαλούν βαθιά συγκίνηση που φτάνει ως τον σπαραγμό και αναδεικνύουν την απόλυτη σοφία της κατασκευής τους. Που μαρτυρούν τη συνέχεια και τους άρρηκτους δεσμούς που διατρέχουν το χθες και το σήμερα. Και όλα αυτά με απόλυτη σκηνική λιτότητα που πρακτικά σημαίνει: ηθοποιός, φώτα, μία καρέκλα, ένα φόρεμα με χρυσαφιές αποχρώσεις (όπως τα φτερά μιας πεταλουδίτσας στο τρεμάμενο φως ενός καντηλιού), γυμνά πόδια και ένα κλαρίνο (που παίζει ο Κωνσταντίνος Ντίμτσιος) να τη συνοδεύει.

Φεύγουσα Κόρη
Θέατρο του Νέου Κόσμου – Κάτω Χώρος
Σκηνοθεσία: Μίρκα Γεμεντζάκη
Ηθοποιός: Ρηνιώ Κυριαζή
Κλαρίνο: Κωνσταντίνος Ντίμτσιος
Κοστούμι: Μανώλης Καρυωτάκης,
Φωτισμοί: Φάνης Δίπλας

Φουαγιέ 5, Μάιος 2006